

PRIJEDLOG ZAKONA O KAMATAMA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o kamatama (dalje u tekstu: Zakon) sadržana je u članku 2. stavak 4. Ustava Republike Hrvatske.

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Ocjena stanja

Zakon o visini stope zatezne kamate iz 1989. godine, koji je preuzet iz regulative bivše SFRJ (Narodne novine, broj 53/91) i koji je bio na snazi do 22. listopada 1993., odredio je da dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze plaća zatezne kamate na iznos duga do trenutka isplate u visini stope koju mjesečno utvrđuje Narodna banka Hrvatske (sada Hrvatska narodna banka) uvećane za 20%, a obračun zateznih kamata obavlja se mjesečno primjenom konformne metode.

Istu je formulaciju preuzela i prva Uredba o visini stope zatezne kamate (Narodne novine, broj 95/93) koja je stupila na snagu 30. listopada 1993. godine.

Ovi su propisi u vrijeme njihova donošenja tumačeni na način da bi se konformna metoda trebala primjenjivati jedino za razdoblja kraća od razdoblja za koje je utvrđena stopa zatezne kamate, a to je, ovisno o razdoblju, bilo mjesečno ili godišnje razdoblje.

Prema odredbama Uredbe o visini zatezne kamate (Narodne novine, broj 22/94), koja se primjenjivala od 1. travnja 1994. godine za razdoblje kraće od godine dana primjenjuje se konformni način obračuna kamata, a stopa zatezne kamatne određena je na godišnjoj razini.

Zakon o zateznim kamatama (Narodne novine broj, 28/96) preuzeo je navedenu odredbu iz predhodne Uredbe, pa je u članku 3. stavak 1. ovoga Zakona određeno da se kamate za razdoblje kraće od godine dana utvrđuju primjenom konformnog načina obračuna.

Prema odredbama važećeg Zakona, konformna se metoda treba primjenjivati za razdoblja kraća od razdoblja za koje je utvrđena stopa zatezne kamate, a to je razdoblje od godine dana.

Međutim, problem je nastao onda kad se primjena konformnog kamatnjaka, odnosno konformne metode u izračunu zatezne kamate za razdoblja kraća od razdoblja za koje je utvrđena stopa zatezne kamate, u praksi pretvorila u pravilo da se kamata izračunata konformnim načinom po isteku obračunskog razdoblja pripisuje glavnici i uvećava ju. Tako novoformirana glavnica sadrži u sebi i svotu zatezne kamate iz prethodnog razdoblja i na tako formiranu glavnici obračunava se zatezna kamata u idućem razdoblju. U svakom idućem

obračunskom razdoblju, koje je često višegodišnje, glavnica se na početku razdoblja obračuna iznova uvećava za prethodno obračunatu zateznu kamatu i tako se u razdoblju višegodišnjih obračuna zatezne kamate višekratno obračunava i zatezna kamata na ranije obračunatu zateznu kamatu. Tako je konformni način obračuna od svoje primjene za razdoblja kraća od razdoblja za koje je utvrđena stopa zatezne kamate, a od Uredbe o visini stope zatezne kamate (Narodne novine, broj 22/94) to je godina dana, bez nedvojbeno jasnog pravnog temelja protegnut na cijelo razdoblje kašnjenja. U tijeku izrade ovog Prijedloga Zakona Hrvatski sabor donio je vjerodostojno tumačenje članka 3. stavak 1. važećeg Zakona o zateznim kamatama po kojem se kamate do godine dana računaju primjenom konformne metode, a preko godine dana primjenom proporcionalne metode obračuna kamate.

Osnovna pitanja koja se trebaju urediti Zakonom

S obzirom na različita postupanja u praksi ovim Zakonom otklonila bi se mogućnost različitih postupanja vezano uz obračun zatezne kamate jer je ovim Zakonom jednoznačno uređeno da se zatezna kamata obračunava proporcionalnom metodom bez pripisa kamate na kraju obračunskog razdoblja. Osim navedenog, ovim Zakonom određeno je da Vlada Republike Hrvatske na preporuku stručnog tijela, Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa, određuje najvišu dopuštenu ugovornu kamatnu stopu koja se ugovara između dužnika i vjerovnika kako bi se izbjegla mogućnost ugovaranja neprihvatljivo visokih kamatnih stopa kojima vjerovnik iskorištava težak položaj dužnika.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati posebna sredstva u Državnom proračunu.

IV. OBRAZLOŽENJE PRIJEDLOGA ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Sukladno članku 161. Poslovnika Hrvatskog sabora predlaže se upućivanje ovog Zakona po hitnom postupku jer se istim vrši usklađivanje zakonodavstva sa pravnom stečevinom Europske unije.

Opće odredbe**Članak 1.**

(1) Ovim Zakonom uređuje se obračunavanje i plaćanje zatezних kamata kada dužnik kasni s ispunjenjem novčanih obveza.

(2) Novčanim obvezama iz stavka 1. ovoga članka smatraju se i porezi, prirezi, carine, pristojbe, doprinosi i drugi javni prihodi (u daljnjem tekstu: javni prihodi).

(3) Ovim Zakonom određuju se najviše dopuštene stope ugovorne kamate u novčanim obvezama između pravnih i fizičkih osoba koje stupaju u vjerovničko-dužničke odnose kao i obračunavanje i plaćanje kamata na više plaćene javne prihode.

Obračunavanje zatezne kamate**Članak 2.**

Stopa zatezne kamate kada dužnik kasni sa ispunjenjem novčane obveze ne može biti viša od stope zatezne kamate koje na preporuku Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa uredbom propiše Vlada Republike Hrvatske.

Članak 3.

(1) Zatezna kamata obračunava se primjenom dekurzivnog jednostavnog kamatnog računa na dospjelu glavnica bez pripisa zatezne kamate glavnici istekom obračunskog razdoblja.

(2) Pri obračunu zatezne kamate primjenjuje se ovaj matematički izraz:

$$K = \frac{C \times p \times n}{100}$$

gdje oznake imaju sljedeće značenje:

K = zatezna kamata

C = glavnica

p = stopa zatezne kamate

n = broj godina

(3) Pri obračunu zatezne kamate za obračunsko razdoblje kraće od jedne godine primjenjuje se kalendarski broj dana za tu godinu i koristi se ovaj matematički izraz:

$$K = \frac{C \times p \times d}{36.500}$$

odnosno za prijestupnu godinu:

$$K = \frac{C \times p \times d}{36.600}$$

gdje oznake imaju sljedeće značenje:

K = zatezna kamata

C = glavnica

p = stopa zatezne kamate

d = broj dana

Članak 4.

Ne može se ugovarati kamata po dospijeću po stopi višoj od stope zatezne kamate propisane uredbom iz članka 2. ovoga Zakona.

Ugovorna kamata

Članak 5.

Stopa ugovorne kamate u novčanim obvezama između pravnih i fizičkih osoba koji stupaju u vjerovničko-dužničke odnose ne može biti viša od najviše dopuštene ugovorne kamatne stope koju na preporuku Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa uredbom propiše Vlada Republike Hrvatske.

Odbor za utvrđivanje kamatnih stopa

Članak 6.

(1) Odbor za utvrđivanje kamatnih stopa stručno je tijelo čije članove čine predstavnici Ministarstva financija, Hrvatske narodne banke te udruženja financijskih institucija i potrošača .

(2) Članove Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa imenuje ministar financija na vremenski period od četiri godine na prijedlog Ministarstva financija, Hrvatske narodne banke i udruženja financijskih institucija i potrošača.

(3) Način rada Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa utvrdit će se poslovníkom.

(4) Odbor za utvrđivanje kamatnih stopa sastaje se dva puta godišnje, a po potrebi i češće, te na temelju statističkih podataka dobivenih od Hrvatske narodne banke daje preporuke za donošenje uredbe o visini zateznih kamatnih stopa te uredbe o visini najviših stopa ugovornih kamata na novčane obveze.

Kamate na više plaćene javne prihode

Članak 7.

Na iznose više plaćenih javnih prihoda obračunavaju se kamate po kamatnoj stopi koju uredbom propiše Vlada Republike Hrvatske.

Nadzor nad provedbom Zakona

Članak 8.

Nadzor provedbe ovoga Zakona kod vjerovnika pravnih ili fizičkih osoba provode nadzorna tijela koja su, sukladno posebnim propisima, nadležna za nadzor njihova poslovanja.

Kaznene odredbe

Članak 9.

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 50.000 do 500.000 kuna kaznit će se za prekršaj vjerovnik pravna ili fizička osoba:

1. ako ugovori ili obračuna ili naplati zateznu kamatu protivno odredbama članka 2. ovoga Zakona,
2. ako obračuna zateznu kamatu na način suprotan članku 3. ovoga Zakona.

(2) Novčanom kaznom u iznosu od 10.000 do 50.000 kuna kaznit će se odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je počinila prekršaj iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 10.

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 100.000 do 1.000.000 kuna kaznit će se za prekršaj vjerovnik pravna ili fizička osoba:

1. ako ugovori ili obračuna ili naplati kamatu protivno odredbama iz članka 5. ovoga Zakona.
- (2) Novčanom kaznom u iznosu od 50.000 do 100.000 kuna kaznit će se odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je počinila prekršaj iz stavka 1. ovoga članka.

Prijelazne i završne odredbe

Članak 11.

(1) U roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona Vlada Republike Hrvatske donijeti će uredbe propisane ovim Zakonom.

(2) U roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona ministar financija imenovati će članove Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa.

Članak 12.

(1) Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o zateznim kamatama (Narodne novine, br. 28/96).

(2) Uredba o visini stope zatezne kamate (Narodne novine, br. 72/02), koja je donijeta na temelju Zakona o zateznim kamatama, ostaje na snazi do donošenja uredbe iz članka 2. ovoga Zakona.

Članak 13.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u Narodnim novinama.

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

Ovim člankom uređuje se predmet ovog Zakona. Prema predloženom tekstu, ovaj Zakon uređuje obračunavanje i plaćanje zatezних kamata kada dužnik kasni s ispunjenjem novčanih obveza, zatim način određivanja visine najviše stope ugovorne kamate između pravnih i fizičkih osoba koje stupaju u vjerovničko-dužničke odnose te plaćanje kamata kod više plaćenih javnih prihoda.

Uz članak 2.

Ovim člankom uređuje se način određivanja stopa zatezних kamata. Prema odredbama ovog članka visinu stopa zatezних kamata propisivala bi uredbom Vlada Republike Hrvatske na preporuku stručnog tijela, Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa, koji bi bio sastavljen od predstavnika Ministarstva financija, Hrvatske narodne banke i predstavnika udruženja financijskih institucija i udruženja potrošača. Odbor bi prateći kretanja na financijskom tržištu davao preporuke Vladi Republike Hrvatske za donošenje uredbe o visini stope zatezних kamata koje bi bile utvrđivane u odnosu na visinu najviše stope ugovorne kamate koju vjerovnik može ugovoriti, obračunavati i/ili naplaćivati.

Uz članak 3.

Odredbama ovog članka uređena je primjena jednostavnog kamatnog računa prilikom obračunavanja zatezne kamate bez pripisa zatezne kamate glavnici na kraju obračunskog razdoblja i dana je formula za obračun. Prema prijedlogu kamata bi se računala prema kalendarskom broju dana za godinu 365 odnosno 366 za prijestupnu godinu. Predloženim tekstom odredbi ovog članka izbjegava se mogućnost različitog tumačenja metode obračuna zatezne kamate.

Uz članak 4.

Odredbama ovog članka određeno je da vjerovnik ne može ugovarati kamatu po dospijeću po stopi višoj od stope zatezne kamate. Do sada je često u praksi bio slučaj da se zatezna kamata, iako je ona propisana važećim Zakonom o zateznim kamatama i Uredbom o visini stope zatezne kamate, ugovarala u iznosima višim nego je to propisano pozitivnim zakonskim propisima. Stoga je predlagatelj odredbama ovog članka jednoznačno propisao da je vjerovnik, a tu se misli i na financijske institucije, dužan primjenjivati stope zatezne kamate koje uredbom, a na preporuku Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa, propiše Vlada Republike Hrvatske.

Uz članak 5.

Odredbama ovog članka predlaže se da Vlada Republike Hrvatske na preporuku Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa donosi uredbu kojom propisuje najviše stope ugovorne kamate

koju obračunava i/ili naplaćuje vjerovnik za novčane obveze. S obzirom na dosadašnju praksu da su neki vjerovnici ugovarali kamatnu stopu i po 1% dnevno i na taj način koristili težak položaj a i neznanje dužnika, te da u nas sudska praksa u presudama za tzv. lihvarske kamate ne postoji, ovim prijedlogom uredilo bi se postupanje vjerovnika prilikom ugovaranja kamate koja predstavlja naknadu za uslugu danu dužniku koja je iskazana u novcu.

Uz članak 6.

Odredbama ovog članka utvrđuje se sastav i način rada Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa.

Predlaže se da Odbor čine predstavnici Ministarstva financija, Hrvatske narodne banke te predstavnici udruženja financijskih institucija i potrošača. Poslovníkom Odbora pobliže bi se uredilo način rada i donošenja preporuka o visini kamatnih stopa.

Uz članak 7.

Ovim člankom uređen je način obračunavanja kamata na više uplaćene javne prihode. Ovim Zakonom predlaže se da i visinu ovih kamatnih stopa donosi uredbom Vlada Republike Hrvatske. Kod utvrđivanja ovih kamatnih stopa ostalo bi se na dosadašnjem načelu da one budu niže od stopa zatezних kamata iz jednostavnog razloga da se štiti proračun, odnosno da se ne pojavi slučaj da porezni obveznik ne uplati svjesno veći iznos javnog prihoda i onda od države potražuje kamatu koja bi, da se primjenjuje stopa zatezних kamata, bila daleko veća nego da je ta sredstva deponirao u poslovnoj banci. Iz navedenog razloga predlagatelj smatra da bi trebao ostati dosadašnji način utvrđivanja kamatnih stopa za više plaćene javne prihode.

Uz članak 8.

Ovim člankom uređeno je da nadzor nad primjenom ovog Zakona provode nadzorna tijela koja su sukladno posebnim zakonima određena za provođenje nadzora poslovanja određenog vjerovnika prema njegovoj djelatnosti. To znači da bi Hrvatska narodna banka bila nadležna u postupku nadzora nad poslovanjem banaka nadzirati da li se banka pridržava odredbi ovog Zakona, isto tako Ministarstvo financija kod nadzora štedno-kreditnih zadruga itd.

Uz članke 9. i 10.

Odredbama ovih članaka propisani su slučajevi kada vjerovnik čini prekršaj i propisane su kazne za vjerovnika pravnu ili fizičku osobu kao i kazne za odgovornu osobu u pravnoj osobi ukoliko počini prekršaj propisan ovim Zakonom. Maksimalni iznos kazne za prekršaje od 1.000.000,00 kuna usklađen je sa člankom 30. Zakona o prekršajima (Narodne novine 88/02).

Uz članke 11., 12. i 13.

Odredbama ovih članaka uređeni su rokovi za donošenje podzakonskih akata i imenovanje članova Odbora za utvrđivanje kamatnih stopa (članak 11.), navedeni su zakoni koji stupanjem na snagu ovog Zakona prestaju važiti kao i važenje postojećih podzakonskih akata do donošenja novih u skladu s ovim Zakonom (članak 12.) te stupanje na snagu ovog Zakona u roku od osam dana od objave u Narodnim novinama (članak 13.).